

Universitetsmuseet i Bergen, v/
Alf Tore Hommedal
Alf.tore.hommedal@um.uib.no

Vår ref.: 2012/182 Deres Ref.: Dato: 16.01.2013

Vedrørende prosjektet "Hypervanitas"

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger viser til henvendelsen 30.11.2012 vedrørende kunstprosjektet "Hypervanitas". Prosjektet innebærer fotografering av hodeskaller fra skjelettsamlingen ved Universitetet i Bergen. Fotograferingen må godkjennes av Universitetsmuseet, og museet, ved førsteamanuensis Alf Tore Hommedal, har bedt om at prosjektet vurderes av utvalget før en eventuell godkjenning gis. Sekretariatet i De nasjonale forskningsetiske komiteene har derfor vært i kontakt med søker, som etter forespørsel har sendt inn skjema for etisk vurdering av forskning på menneskelige levninger.

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger har som en del av sitt mandat å uttale seg om bruk av menneskelige levninger i forskning, inkludert menneskelig materiale som oppbevares ved offentlige museer og samlinger. Prosjektet ble diskutert på møte 13.12.2012. Sekretariatsleder Hallvard Fossheim var ikke til stede under behandlingen.

Tittelen på prosjektet "Hypervanitas" referer til en kunstrening som utspant seg i Nederland på 1500-tallet, og som blant annet inkluderer stilleben med hodeskaller. Det planlegges å fotografere rundt 12 hodeskaller fra skjelettsamlingen ved Universitet i Bergen. Målet er å legge til rette for at tilskueren skal møte sine egne betraktninger rundt forgjengelighet og død på et nært og personlig plan. I henvendelsen redegjøres det også for hvordan den videre bruken av fotografiene er tenkt, og det åpnes for en tett dialog med utvalget.

Utvalget mener at følgende hensyn er sentrale når det gjelder dette prosjektets etiske dimensjoner:

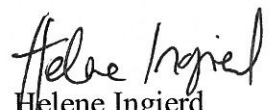
1. Det er av betydning at hodeskallene ikke har etisk eller juridisk tvilsom proveniens. Opphavet til materialet som inngår i prosjektet bør være kjent, og det bør ikke være skaffet til veie ved tyveri, lyssky byttehandel eller oppgraving av graver der etterkommere er kjent, men samtykke ikke er innhentet.
2. Hodeskallenes alder har en betydning. Det vil være problematisk å inkludere nyere materiale i prosjektet i den grad det er en mulighet for at personen som er avbildet eller etterkommere kan identifiseres.

3. Det er vesentlig at presentasjonen av bildene gjøres på en gjennomtenkt måte som ivaretar respekt for det menneskelige subjektet. Det innebærer blant annet man bør unngå "billige grøss" for publikum.

I dokumentene utvalget har fått forelagt utvises grundige refleksjoner omkring de etiske aspektene som reises. Dette gjelder selve fotograferingen, men særlig den videre bruken av dem, som grad av kommersialisering, antall eksemplarer, etc. Utvalget mener at det ikke er grunn til å reise grunnleggende etiske innvendinger mot prosjektet, og tilrår derfor gjennomføring. Tilråningen baserer seg på forutsetningen om at bruken er begrenset til det formål som er skissert i prosjektskissen.

På vegne av Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger,

Anne Karin Hufthammer
Leder, Nasjonalt utvalg for vurdering
av forskning på menneskelige levninger

Helene Ingierd
Sekretariatsleder, NENT

Kopi: Bjarte Bjørkum